

חמרא טבא

גליון לדברי תורה ותולדות מאוצרות רבוה"ק לבית דאברא זי"ע

ירח האיתנים תשפ"ז

גליון ו'

אמרי טבא

אמרי חיים

לערב יום כיפור

בפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טו, ג). דהנה אנחנו מאמינים באמונה שלימה, דעיומו של יום עם תשובה הוא מכפר, כמו שהבטיחה לנו המורה הקדושה, ואם כן כיוון שכל ישראל עושין תשובה ביום הקדוש הזה, אם כן היו כל ישראל צריכין להיות שווין במדרגה אחר התשובה, מיום הקדוש הזה, ואנחנו רואים שלא כן הדבר. אבל באמת הדבר כך הוא, ונסביר הדבר בדרך משל, אחד עשה כחם גדול בלבוש ובכח מלכות, ונתחייב ראשו למלך, ומחמת שהמלך היה איש חסד, והוא צדק והתחנן לפניו, ומחל לו המלך על מה שחטא נגדו, אבל אף על פי כן כל זמן שהכחם הוא עוד בלבוש ובכח המלך, אי אפשר להאיש הזה לבוא לפני המלך, ולהיות מהעומדים ראשונה במלכות, כי די בזה שהמלך מחל לו על מה שחטא נגדו, ואם האיש הזה רוצה לבוא לפני המלך ולהיות מהעומדים לפניו, מוכרח הוא למהר ולהשתדל בכל עוז להסיר את הכחם שעשה, ולתקן הדבר שלא יהי' היכר מהעובדא המגונה שעשה נגד המלך, שטינף את כתר המלכות, ורק אז יוכל לבוא לפני המלך ולהציט בפניו.

והנמשל מובן, כי זאת ידוע כי כל אחד מישראל בחטאו, עושה [פגם] גדול בעולמות ואורות עליונים ובלבושיו ובכתרא דמלכא, כי אפילו זה הפגם שנעשה בנשמתו, זה גם כן נוגע לכביכול לו ית"ש, כי נשמתם של בני ישראל המה חלוצים מתחת כסא הכבוד, ובכל צרתם לו צר, וזה ידוע שבעוונותינו הרבים כל עוונותינו נכתמים בנשמתנו, כמו שציקס דוד המלך ע"ה (תהלים נא, ד) 'הרב כבסני

מעונוי' וגו', 'תכבסני ומשלג אלצין' (שם, ט), ולזה להעביר הכתם שנעשה מהחטא צריך עבודה, ולעשות תשובה המשקל, ולכבס את החטא בדמעות עיניו זמן רב".

אך ביום הכיפורים כיון שהאדם מתודה ומתחרט על מה שעשה, הקב"ה מוחל לו על עונו, אבל על כל פנים רשם החטא נשאר עד שמתקן הדבר כראוי, להעביר כחם החטא, כמו שראיתי בספר דודאים בשדה (לסוכות) שפירש על המדרש (ויקרא ג, יז) של 'ולקחתם לכם ביום הראשון', דהוא ראשון לשבוע עונות, ופירש הוא ז"ל, דיום ראשון של סוכות הוא יום הראשון שצריכים להתחיל לתקן את העונות, כפי אשר קיבל עליו ביום הכיפורים לתקן את אשר עיוות, ע"ש וינעם לך. וז"ל ספר אורחות צדיקים שער התשובה (שער טו), לעולם אין הנשמה טהורה בטהרה שלימה שיהיו העוונות כלא היו, אלא אחר שיטהר האדם את לבו, כמו בגד המטונף, אם יכבס אותו מעט, אז יעבור הטינוף, אבל רשם וכתם יישאר בו, אבל לפי רוב הכיבוס יתלבן לגמרי, וכן כתיב (תהלים נא, ד) 'הרב כבסני מעונוי', לכן תכבס לבך מן העון, דכתיב (ירמיה ד, יד) 'כבסי מרעה לבך ירושלים', עכ"ל.

וזה יכול להיות פירוש הכתוב הנ"ל, כי ביום הזה יכפר עליכם וגו', כי המורה הק' מבטיח כי עיומו של יום מכפר עם תשובה, אבל אף על פי כן לפני ד' תטהרו, פירוש אם אמתה רוצה לבוא לפני ד', היינו שיהי' ציכולתך לבוא לפני ד', ולהציט בפני המלך, להיות מהעומדים לפניו, 'מטהרו', פירוש מוכרח אמתה לטהר את עצמך בטהרה גמורה, ולתקן את כל דבר ודבר, כפי המצואר בספה"ק, וכל אחד ואחד כפי מדרגתו ומצבו צריך לעשות

א. הוספת רבינו הא"א: וכן מצינו בדוד המלך ע"ה אחר ששב ובקש על המחילה, חזר ובקש הרב כבסני מעוני כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי (תהלים נא, ד), ואף על פי שכבר אמר לו נתן הנביא בשם ה' העביר חטאתך לא תמות (שמואל ב יב, ג), נתיירא שעדיין נשאר ח"ו פגם, ולכן אנו מבקשים גם כן באבינו מלכנו (שואורים בעש"ח), סלח ומחל לעוונותינו, ואחר זה עוד הפעם, מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך, היינו שאף על פי שכבר נמחל, הוא צריך רחמים שיימחה לגמרי, והרבה פסוקים ותפלות מצינו על זה, וזה צריך הרבה יגיעות וסיגופים ובכיות, עד שזוכין להסיר כל הכתמים, כמו שכתב (ירמיה ב, כב) כי אם תכבסי בנתר ותרכי לך בורית נכתם עונך וגו'.

ב. הא"א: אולם להעביר כל הכתמים צריכים להמשיך עוד לאחר יום הכיפורים, ובסוכות על ידי תשובה מאהבה וזכין מעט לזה, וכמו שכתוב בסה"ק קדושת לוי (פרשת האזינו ד"ה מי אל כמוך וגו') ראשון לחשבון עונות, היינו תשובה מאהבה, ודונות נעשין לו כזכויות, ואז נהפכין העונות.

אמרי מבא

ד, וכמו שאמרו חז"ל במס' ברכות (ה, ב) שלש מתנות נתן הקב"ה לישראל תורה וארץ ישראל והעולם הבא, וכולן לא נתן אלא על ידי יסורין, שזוכין להפך חשך לאור.

ולכן עשה אברהם משה גדול דיוס הגמל את יצחק (בראשית כא, ח), אז נחגלה חסדו הפזון בחור החשך, וזוהו אנו שואבין בטחון בזה' לדעת כי אפילו בחור הדינים והקושי, יש בהם בשורשן מקור החסד והטוב, ורק כך צריך להיות, ואם יודעים את זה, אז שמחים ביסורים, וכמו דיומות הגשמים, שקשים ימות הגשמים כדאמרו חז"ל בריש תענית (ת, ב), וכן בא ע"י רעמים וברקים ורוחות, אבל בזה הוא מקור החסד וחיות העולם, וכמ"ש (ישעיה נה, י) כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים וגו', הריהו את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזרע ולחם לאוכל וגו'. ולכן מחזק עשה אלוקים, ע"י יצחק כל השומע יצחק, והכל על ידי מדת הבטחון בזה' הטוב, אז זוכים להמשך את הטוב הפזון להיות יראה בעיניו וישמח לבו על כל הטוב.

וזה ושאבתם מים בששון, היינו שיכולים לשאוב החסדים שנמשלו למים, על ידי הששון שמקבל הכל בשמחה, ואז נעשה מעיני הישועה, ע"י השואבה וההשתדלות עם בטחון בזה', שזדאלי ישיג אם הוא שואב, וכמ"ש בספר העיקרים (מאמר ב פרק טו) עה"פ (תהלים קה, ג) ישמח לב מבקשי ה', אשר ידוע אשר כל מבקש דבר ומרגיש החסרון, רודף את הדבר עד ששיגנו, ואז תפסק הכסיפה והשמחה, אבל במבקשי ה' יכול לשמוח בלי גבול, אע"פ ששיג מה ששיג ממנו, תשאר השמחה ולא תפסק יע"ש. ולענייננו ישמח לב, כיון שמבקש ה' וזדאלי ימצאנו, כי ברוך הגבר אשר יבטח בזה' (ירמיה י, יז), שהוא בשעת בטחון כבר יכול לשמוח, ותיכף לסמיכה ברכה, היינו סמוך על ה' אלוקיו מתצרך, וכמ"ש ביצחק (בראשית כו, יב) וזרע יצחק בארץ ההוא, שהיה בזמן רעבון, וימצא מלה שערס ויצרכה ה', על מדת הבטחון שצטח בזה', וכנ"ל.

ולכן צחג הסוכות שעינקו משום מדת הבטחון, וכלל הני"ל נאמר (דברים טו, טו) והיית' ארץ שמ'ח, ידוע שס"ת [סח"ך] הוא שם הפרנסה (כמספר ומשכ"ע), וכן והיית' צג"ת שם הפרנסה שהוא שם במנין תל"א הנמצא בסידורים [שם דיקרוטוס"א הממונה על פרנסה], ולכן ממשיכין פרנסה ושפע על כל השנה ע"י השמחה בזה', ואז כששואבין את המים ממעין השילות, ומנסכין על גבי המזבח, היינו שידועים שהקב"ה שולח הכל, ואפילו מה שהוא צריך לעשות בחי' מיין נוקצין, שאשה מזריע תחילה היינו אתערותא דלתתא, וכמו שנאמר (בראשית ב, י) ואד יעלה מן הארץ, והוא יודע שהכל נשלח לו ממרום, ורק כי הוא צריך לעבוד בדרך זה באור חזון, ואח"כ בא אור ישר וכמבואר בספה"ק, ואז כשאנו שואבין ורוצים לקבל מאת ה', אז נגרם השמחה של המשפיע כמשוש חתן על כלה, וזוהו הוא בצחי' (תהלים סח, לה) חנו עוז לאלוקים, ולכן נמצא בספרים ובאור

חשובה עד שיטהר את עצמו לגמרי, להעביר הכחם ופגם שעשה בנשמתו ובעולמות העליונים, ואז יוכל לבוא לבחינה להיות מהעומדים לפני המלך מלכו של עולם, ולהציט באנפי שכינתא. ד' ברחמינו יזכינו להיות מהשבים לפניו יתברך בכל לב, ולתקן את אשר פגמנו, ולהיות מהעומדים לפניו יתברך שמו בכל עת.

אמרי אברהם

שמחת בית השואבה

עיקר שמחת בית השואבה היתה דיוס אשפיזא של יצחק, אשר אמרו חז"ל במסנה במסכת סוכה (נא, ב) מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה בימיו וכו', ובתוס' (סוכה ג, ב ד"ה מד חני) מציא בשם הירושלמי (סוכה פ"ה, א) למה נקרא שמה 'בית השואבה', שמס שואבים רוח הקודש. וצריך להבין מה היה השמחה דוקא בעת שאיצת המים, אשר כל כך הפליגו בשמחתה.

ובגמ' שם בסוכה (ג, ב) אית דחני שואבה, ואית דחני חשובה, מאן דחני שואבה לא משתבש, דכתיב (ישעיה יב, ג) ושאתם מים בששון, ומאן דחני חשובה לא משתבש, דמזוה חשובה היא מששת ימי בראשית [דחמין לעיל שתיין נבראו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים, פירש"י, עיי"ש].

והנה ביצחק כתיב (בראשית כא, ו) צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי, היינו שיגרום שמחה לכל העולם, כידוע כי הגאולה העמידה יהיה בזכות יצחק (ע"י שנת פט, ב), שאז נאמר (ישעיה לה, י) ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה, והיינו כי גם מנד מדת הדין הקשה שהוא פחד יצחק, אחר עבור כל חבלי משיח של יגון ואנחה, אז הנרות יהפכו לישועה ה' ולרווחה, וזה ענם השמחה, כמו שנאמר (תהלים קכו, ב-ג) אז ימלא צחוק פיני וגו' הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים.

וכן ביצחק אחר אשר לא היה מי שמלל בן לאברהם היניקה בנים שרה (בראשית כא, ז), ואחר בלוית היתה לי עדנה (שם יב, יב), וזה רני עקרה לא ילדה וגו' (ישע"י נה, ב), וכן אמרו 'נחמו נחמו' גימ' יצחק, שזה הצחוק שעשה לנו מדת אלוקים שנהפך לרחמים, וכן דרשו חז"ל (סוכה יד, א) על ועתה יצחק (בראשית כה, כא) למה דומה תפילתן של נדיקים כעת, מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום, כך תפילתן של נדיקים מהפכים מדת הדין של הקב"ה למדת הרחמים.

וזה ענין של יצחק אבינו אחר שנעקד על גבי המזבח, אז נהפך כל כחו של מדת הדין שלו לחסד עליון, וכל דבר חידוש של היפך חשובא לנהורא מרירא למתוקא, מעורר שמחה יותר ממי שלא היה בכלל צורה, כיתרון האור מתוך החשך. וכן ראה הקב"ה שמתחילה עלה במחשבה לברוא במדת הדין וכו' (רש"י בראשית א, א עפ"י ברי"ר יב), והיינו כמו הנדיקים שתחילתן יסורים וסופן שלווה (בראשית כה, טו).

ג. הא"א: והרמז שהתיבה "תטהרו", הוא בגימטריא כח"ר, היינו שצריכים לטהר את הכתר של מלכות, שלא יהיה בו ח"ו שום פגם מצדד, ואז תזכה לעמוד לפני ה'.

אמרי מביא

הסמיכת חבמים (ברכות סט), דאפשר לשחדו על הקצ"ה קאי, שאפשר ליתן צדקה, ולפייסו להקצ"ה דצדרי תורה שמכפרין, כמו שאמרו כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכן כתיב ונשלמה פרים שפתינו. ואיתא במדרש שוח"ט (פרק יז) אמר דוד, רצוני של עולם, בעולם הבא אין אחה לוקח שוחד, אבל בעולם הזה אחה לוקח שוחד, קבלני בתשובה. נמצאנו למדים שהתשובה הוא שוחד להקצ"ה להטיית הדין.

וענין זה לשחד את הקצ"ה שיך רק לעמו ישראל באהבה, לא למלאכים ולא לגויים. ולזה נקראת 'שוחד', כדאיתא במסכת כתובות (קא, ב) מאי שוחד, שהוא חד, ופירש"י, הנותן והמקבל נעשים לב אחד. לומר שאנחנו אחד עם הקצ"ה, ולכן אומרים 'ותשובה ותפלה וצדקה מעביריך' שזהו מפיסין הקצ"ה.

אשרי העם יודעי תרועה

ותרועת מלך בו (במדבר כג, כא). פירש"י לשון חבה ורעות, כמו קָרָה דוד - אוהב דוד, ואונקלס תרגם, ושכינת מלכהון צינייהון. ויונתן תרגם, ויצבות מלכא משיחא מייצבא צינייהון. וזה הפי' אשרי העם יודעי תרועה, דעל ידי התרועה יודעים מלשון חיבור, ונהיים קָרָים להקצ"ה, וזוהי לאור פניך יהלבוך, באור פני מלך חיים. וממילא נתמלא שמחה שהמלך מציט עליה, כמו שמוצא על הגר"א, שהי' שמח צעת התקיעות שמחה גדולה על הכתרת המלך.

יום הכיפורים

ומדובקים ביראתך

כתב המהר"ל (דרוש לשנת תשנ"ה) ציוס הכיפורים בנוסף לקטורת של כל השנה, הי' הקטורת שהכניסו לפני ולפנים, של כל השנה היא דקה, ושל יום הכיפורים דקה מן הדקה, קטורת של כל השנה מכפר על לשון הרע (צמחם פת, ב), ושל יום הכיפורים מכפר גם על אבק לשון הרע, ועל כן היא דקה מן הדקה, שהי' חוזר ונותן אותו למכתשת בשביל שיהי' כמו אבק.

כי בשאר הימים אין להביא כפרה על זה, כמו שאמרו חז"ל (ב"ב קסד, ב) דאין אדם ניטול מאבק לשון הרע, ומאחר שאין אדם ניטול מזה, א"כ לא שיך כפרה זאת כל השנה, רק ציוס הכיפורים שהאדם נחשב במדרגת מלאך, יש לסלק חטאו לגמרי עד שיהיה כמו מלאך, ולכן ציוס הזה מכפר גם על אבק לשון הרע להטהר לגמרי, ע"כ.

וי"ל, דאבק לשון הרע מונע הדבקות בהש"ת, כמו שאי אפשר לדבק שני חפצים אם יש ביניהם אבק, דהאבק מפריד שלא יוכל להדבק, כן באיש הישראלי הדבוקים בשורשם, וכשיש ביניהם אבק לשון הרע, אין הם יכולים לדבק עצמם בשכינה הק', והוא 'לטהר אתכם מבל חטאותיכם לפני ד' מטהרו', דציוס הכיפורים נטהרו בני ישראל מכל אבק שנדבק מהם, ומונקים מכל עון ואשמה ורשע, ומדובקים ביראתו ית"ש.

החיים הק' (פרשת וירא כא, א) כי צילחק היה צדתי נוקבא, וכמ"ש (בראשית יח, י) והנה בן לשרה אשתך, וזה תכלית הצריחה שרצה הקצ"ה להטיב, וזה ע"י שיהיה מי שמבקש והקצ"ה ממלא רצונו.

וזה עיקר ענין הצמחם שמוצא בספה"ק, שהשי"ת ברא עולם שצריך לקבל, ויבקש אותו והוא ישפיע הטוב, אז יהיה בזה תכלית רצונו ית', ולכן הוא מראה חסוד שצא מששת ימי בראשית, כי זה היה תכלית הצריחה, שיהיו שואצין ממנו בדרך נוקבא, וזה ענין מלכות שמים (ע"ה"ב), שצגמי' בום ישועות (ע"ה"א), וזה כוונת כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא (תהלים קטז, יג), היינו הבו"ם שצגי' אלוהי"ם, אשא למעלה, ובשם ה' אקרא להוריד גשמי ברכה, צדתי מלכות דלית לי' מגרמה כלום, כ"א שמשפיעין לה, ומי שהוא זוכה לזה לצטות צה', ולבקש ממנו הכל, זוכה לרות הקודש, שזה ענין של צדתי מלכות וכנ"ל.

ולכן עשו שם תיקון גדול בשביל נשים שיהיו למעלה (סוכה נא, ב), כי זה עיקר היינו הצדתי של המקבלים והשואצים שיהיו למעלה, ולדעת כי הכל תלוי בצדק לקבל מאת ה' הטוב, והוא בודאי ישפיע, וזהו המתקין כל הצמינות של צירופי אלוקים שהם ק"כ, ולכן היה ציד כל אחד כדים של מאה ועשרים לוג שמן, והיה שם ארבעה ספלים של זהב, וארבעה סולמות, וארבעה ילדים מפרחי כהונה (ג' פעמים ארבעה זה שמנים עשרה), זה נגד [שמנים עשרה אומיות של] השלשה שמות הק' [הוי"ה אדניי אלהי] שגמי' יב"ק, צידת עם שם אלוקים הוא כמנין צח"ק, כדי להמתיק הדינים של ק"כ מילואים של מדת הדין שם אלוקים, ובפ"ל גימ' עשר פעמים בו"ב, שהוא שם של הדעת של מעשה בראשית, שנא' בכל אחד 'וירא אלוקים כי טוב', והוא ר"ת א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, ולכן חסוד המצוה מששת ימי בראשית, וזה הכל ע"י יחזק אבינו ע"ה, ויהי רצון מאת ה' שזוכה עוד בקרוב לראות בשמחה של צית השואצה צצית מקדשינו, ע"י משיח דקינו צצ"א.

נצוצי חיים

ראש השנה

ותשובה ותפלה וצדקה

כתיב (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד. ופירש"י ולא יקח שוחד, לפייסו בממון. והקשה המורח, ולא ידעתי מאי שיך ממון כלפי מעלה, למה לא פירש, ולא יקח שוחד המצוה במקום העצירה, שיוותר לו עונש העצירה שעבר, בעבור המצוה שעשה, אלא יתן לו שכרו בעור המצוה שעשה, וענשו בעבור העצירה שעבר, ונשאר צ"ע.

ויש לומר עפ"י מה דאיתא במסכת ברכות (כח, ב) כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו וכו'. ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון. וביאר המהרש"א, דבעולם הזה יכולין לפייסו בדברים, שהיא התפלה, וכן לשחדו בממון בצדקה. וכן כתב

חג הסוכות

בסוגיא דמצוה הבאה בעבירה

בגמ' סוכה (ט, א) דרשין בהפסוק (דברים טו, יג) חג הסוכות תעשה לך, למעושי גזולה, ופירש רש"י, דבעינן משלך. והקשו בתוס' (ד"ה הוה) למה לי קרא מיוחד למעט גזל, חיפוק ליה משום דהוה מלוא הבאה בעבירה, דמהאי טעמא פסלינן (לקמן כט, ז) לולב הגזול ביו"ט שני, וא"כ למה לי הפסוק 'לך'. וכן הקשו על הגמ' שם, שלמדו ללולב הגזול פסול ביו"ט ראשון, מדכתיב (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם, דבעינן משלכם, ולמה לי קרא, גם ביו"ט הראשון שייפסל מטעם מלוא הבאה בעבירה, ותירצו התוס', דטעמא דמלוא הבאה בעבירה לאו דאורייתא הוא אלא מדרבנן. ולכן הנריכו חז"ל לדורש מהפסוקים, לפסול מדאורייתא.

והקשו המפרשים, דלקמן בדף ל' כתבו התוס' (בד"ה משום) בפירוש, דמלוא הבאה בעבירה הוי מדאורייתא, א"כ הדרא קושיא לדוכתא, ולמה לן פסוק מיוחד למעט גזל.

במנחת חינוך (מלוא שכי' תירץ קו' התוס'), דהנה יש ב' מינים במלוא עשה, א. שיש חיוב על כל אחד מישראל לקיים מלוא זה, כחפלין, אחריו, אכילת מלוא, ואם מקיים אותה, עושה רצון הצורא ית"ש, כי כן צוה לו המלך, ואם אינו מקיים המלוא, עושה נגד רצונו וענש ייענש. ב. ויש מלואות שאין התורה מבקשת עמם הפעולה של המלוא, כגון מלוא ציית, שאין חיוב ללבוש בגד של ד' כנפות, רק אם הולך בבגד של ד' כנפות, חייבת התורה לעשות בו ציית, ואם רוצה אינו הולך בבגד של ד' כנפות, ואינו חייב בציית, רק מדרך הישר והטוב להציא עצמו לידי חיוב ללבוש בגד של ד' כנפות, ולתקן בו ציית.

וכן במלואות סוכה יש ב' חלקי מלוא, א. ליל ראשון של חג הסוכות, יש מלוא עשה לאכול בסוכה כזית פת, ומחייב לחזר אחר סוכה לאכול בה, ואם אינו רוצה לאכול אינו מועיל, כי יש חיוב באכילה, כמו שחייב להניח תפילין, וחייב לאכול מלוא בליל ראשון דחג הפסח, ואם אינו אוכל בלילה הראשון בתוך הסוכה, עושה נגד רצונו ית"ש. ב. בשאר ימי חג הסוכות, אם רוצה לאכול, הוא חייב לאכול בסוכה, אבל אם הוא יכול לא לאכול כלל, אינו חייב בסוכה.

ונראה לומר, דמה דאין אדם יוצא במלוא הבאה בעבירה, הוא מטעם דהקב"ה אינו רוצה בכך, ולא לרצון לפניו, דכתיב (ישעיה סא, ח) אני ד' אוהב משפט שונא גזל בעולה, ולכן לא יא יד המלוא, כי אין רצון הצורא יתבדך שיקיים מלוא באופן כזה הבאה בעבירה. אך זה שייך רק במלואות החיוביות, דכיון שלא יא יד חובת המלוא, א"כ לא קיים המלוא כלל. אבל במלואות שאינן חיוביות, כגון ציית וסוכה בשאר ימי החג, דגם אם הם צאים בעבירה, אמת דלא קיים רצון הצורא יתבדך שעשה באופן כזה בעבירה, אבל מ"מ לא ביטל המלוא, והוי ל' כמי שאינו לובש כלל בגד, או לא אכל כלל, דאינו מקיים המלוא, ולא נוכל לדון אותו כמו שאוכל חוץ לסוכה, או לובש בגד של

ד' כנפות בלי ציית, כי באמת יושב בסוכה ולובש ציית, רק אינו לרצון לפניו, והוי כאילו לא קיים המלוא, אבל גם לא ביטל המלוא.

וכל זה הוא רק באמרינן שהפסול הוא מחמת שהמלוא באה בעבירה, אבל אם התורה אסרה גזול בפירוש, הוי כמו שסיכך בסכך פסול שאין גידולו מן הארץ, או מקבל טומאה דלאו סוכה הוא כלל, והוי כמו שאוכל בצית, כיון שהתורה גזרה דאין זה סוכה כלל. ובזה מתורץ קושיית התוס', דלכן הוצרכה התורה לכחוב גבי סוכה 'לך' למעוטי גזולה, דגזול פסול, לגלות שאם יש בסוכה גזולה ביטל עשה זו, והוי כמו שיש בצית, ע"כ דברי המנחת חינוך.

אולם עיין באתרווה דאורייתא שכתב הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל שלא דבריו, שסוכה היא מלוא חיובית, ומחויב מן התורה לישב בסוכה כל שבעת ימי החג, רק התורה אמרה 'תשבזו כעין תדורו', שצריך לדור בסוכה כמו שדר כל השנה, ומשום שכל השנה הוא גם הולך לשוק ולמסחרו וכדומה, ורק כשהוא אוכל ויושן הוא עושה זאת בציתו, לכן בחג הסוכות הוא צריך לעשות דברים אלו בסוכה, משום שזה הוא דירתו, וזה כוונת התורה שידור שבעת ימים בסוכה, שיאכל וישן בסוכה, וספיר הוי כל ימי החג מלוא חיובית.

ועוד מתוך המנחת חינוך, דהנה פסקין בשו"ע (סימן תרלז ס"א) דסכך פסול פוסל את הסוכה בד' טפחים, דהיינו שאם היה לו באמצע הסוכה מהסכך הפסול הזה ד' טפחים, הסוכה פסולה, ונמצא הסוכה מחולקת לשנים, ולא הוה ל' ד' דפנות, ובדין אייר באמצע או מן הצד, הדין דאם יש שלשה טפחים אייר, הסוכה פסולה, כיון דיצא מתורת לבד בג' טפחים. וממילא אפשר לומר דאם הפסול הוא מטעם מצוה הבאה בעבירה, נמצא שהסכך הגזול הוא כמו אייר, משום שהסכך בא ע"י העבירה, ואם לא היה מונח שם הסכך הזה, היה שם אייר, והיה נפסל הסוכה כבר בג' טפחים משום אייר. אבל אם הפסול הוא משום לך, נמצא שהוא פסול בעצם כמו מחובר, ולא נפסל רק בד' טפחים כמו שאר הפסולים. וכן אם היה טפח אייר ושיני טפחים סכך גזול, מצטרף, משום דנגלל העבירה הוי כמי שאינו נמצא יש לו עכשיו ג' טפחים אייר ופסול.

ובשפת אמת תירץ, דאם סיכך הסוכה בסכך גזול, ומעל הסכך הגזול הניח סכך שלו, דבכהאי גוונא אם הפסול הוא מטעם מצוה הבאה בעבירה, אנו אומרים שהסכך הגזול כאילו אינו, והסוכה כשרה מהסכך העליון לבד, אבל אם הפסול הוא מטעם לך, נמצא שרוב הסכך אינו כשר, אם הרוב הי' מהסכך הזה.

ועוד תירץ בחבמת שלמה (סימן תרלז), דאם נגז מחזירו סכך לפני יו"ט, ועשה מהם סוכה, ולפני יו"ט נמלך ולא רצה לעבור עבירה, והלך לנגזל ונתן לו את דמי הסכך, דבכהאי גוונא אם הפסול הוא מטעם מצוה הבאה בעבירה, יכול ללכת בסוכה זו, כי זה כבר שלו ואין לו עבירה, אבל אם הפסול הוא מטעם לך, אינו יכול ללכת בסוכה זו, כיון דלפני שנמלך היה הסוכה גזולה, ועכשיו הגם שנהיה שלו, יש את הפסול של תעשה ולא מן העשוי.

סדר העבודה אצל רבותינו הק' בימי ירח האיתנים

מלוקט מפי ספרים וסופרים

רבינו הרה"ק מבייטש זצ"ל

תפילותיו של רבינו הרה"ק מבייטש הי' לשם דבר, הי' מחונן בקול אדיר, והתפלל בשאגת ארי, זקני העיר מעידים, שכאשר רבינו זצ"ל יגיש לפני התיבה בר"ה, ושאג בקול גדול "המלך", היו יכולים לשמוע שאגתו מקצה העיר ועד קצהו. או באמירת ההושענות' בחג הסוכות כאשר כל הקהל עמדו מסביבו לראות את עבודת קדשו.

עבד עבודתו עבודת הקודש בהתלהבות, בפרט בימים הנוראים, בשעת התפילות בעת עמדו להתחנן על עמו, כמו בשעת אמירת ה'עבודה' ביום הכיפורים, כאשר היה לבוש עם הקיטל של חותנו הק' הרה"ק מצאנו זצ"ל, והיה נראה ממש ככהן גדול בעבודתו. וביותר בשמחת תורה, כאשר רקד ההקפות' בהתפשטות הגשמיות עד כלות הכוחות, בנוסח אבותיו הק'.

נותנה בידינו עדות כתובה על עבודת הקודש בעת ההקפות שרשם לזכרון אחד מיוצאי העיר:

"מי שלא ראה את הריקוד הקדוש שלו בשעת ההקפות' בשמחת תורה, לא ראה התלהבות כזאת מימיו. זה היה ממש התפשטות הגשמיות וייחוד הנשמה עם קונה. עטוף בטליתו הגדולה שהיתה מופשלת על כתפיו היה כמו מרחף באויר, ההתלהבות היתה עולה מרגע לרגע ממש עד כלות הנפש, כשהוא שר בלווית כל הקהל את הניגונים והזמירות הרופשיצאים המסורתיים, עוד אני זוכר את חדות המצווה שתקפה את הזקנים ותלמידי החכמים בשעת ההקפות של הרב זצ"ל, כשדמועות גיל נוצצות בעיניהם ושלטה אווירא ממש כבשעת שמחת בית השואבה בזמן המקדש".

לפני הימים הנוראים, היה נוהג רבינו זצ"ל להכניס כוח ומוח גם בהכנת סדר נוסח התפילה, עם הניגונים שיזמר בעת אשר יעבור לפני התיבה, לעיתים היה מזמר ניגונים חדשים מבית מדרשו של אחיו הרה"ק בעל עטרת ישועה זצ"ל, והיה מקפיד מאוד שיהא הכל מדויק על מכונו, כל תיבה בהגיתו וכל זמר בתנועתו, והיו בניו וחסידיו עומדים כגורן סביב לו ולומדים פרק בשיר, והיה הדבר לפלא.

עד שפעם פתח רבינו צוהר לתיבה, והסביר עומק הענין, שהרי ידוע כי יש ג' בחינות עולם שנה נפש, והמקום המקודש ביותר בעולם הוא בית קודש הקדשים, ובשנה הזמן המקודש ביותר הוא יום הכיפורים, ובנפש הוא הכהן גדול, ולזאת כאשר נכנס הכהן גדול בעצם יום הכיפורים לתוך קודש הקדשים, אז נעשה תיקון בעולם שנה נפש על צד המובחר, ולזה היה צריך הכהן הגדול להכין ולהפריש את עצמו בקדושה של מעלה, להיות מוכן ומזומן כראוי וכמוהו, ושיהא מכיר ורגיל בעבודה.

והיות שאין לנו לא כהן בעבודתו, ולא בית המקדש על

מכונו, נתן לנו הקב"ה מתנה נפלאה, שתהא תפילתנו חשובה ומקובלת כאילו הקרבנו הקרבנות במועדו ובמקומו, וקיבלנו מאבותינו ורבותינו סדר הנוסח והניגונים בתפילה, והוא חלק גדול בסדר העבודה, ויסודתם בהררי קודש, כאשר כיוונו משרתי השם עם כוונות ויחודים נוראים בכל תנועה ותנועה, לכן אף אנו בדרכם צריכים להכין את עצמנו לימים הנוראים הממששים ובאים בהכנה דרבה, ולעבור על נוסח התפילה שיהיה במדויק כראוי וכנכון.

סיפר אחד ממקורביו, שהיה לו שיעור קבוע עם רבינו במושך השנה, וכאשר הגיעו ימי חודש אלול, נפלה עליו יראת הכבוד מרבינו ולא ידע מפני מה. וכאשר היה רבינו נכנס לבית המדרש לתקיעת שופר, ופתח הדלת ואמר 'למנצח', אחז בו פחד גדול שאין לשער, וכך היה מדי שנה בשנה. פעם עלה בדעתו להתבונן מה עושה רבינו בחדרו לפני תקיעת שופר, והחביא את עצמו שם. ושמעו מתחנן ואומר: רבוש"ע בניך שלחוני להעתיר בעדם, ולהיות סרסור בינם לביןך, מה אני, מה חשיבותי?! איך אני עורך הימים?! איך אני עורך הלילות?! ואיך אני עורך השבתות?! וכך חישב כל יו"ט ויו"ט בפני עצמו.

שוב אמר: אלא מאי, בזכות אבי זצ"ל, בזכות זקני הרבי ר' אליעזר [פרדויק], וזקני הרב מראפשיץ, וחותני הרב מצאנו. וכן פירט שמות של עוד צדיקים. ותוך כדי הזכרת שמותם אחז בחפצים של הצדיקים ההם. לבסוף אמר: ובזכות סניגורם של ישראל רבי לוי יצחק בן שרה סאשע. אבער איך אליין בין דאך גארנישט... ופרץ בבכי מר, ואז פנה אל הבית מדרש, פתח הדלת וזעק: 'למנצח לבני קרח'...³⁶

רבינו הרה"ק אמרי חיים זצ"ל

כאשר קרבו הימים הנוראים, וחודש אלול פרס את כנפיו, היה רבינו האמרי חיים חוזר מביתו לאחר תפילת שחרית בכל יום, והיה מוכרח להחליף את כל בגדיו למן הבעקישע ועד הכתונת שעל בשרו כי היו רטובים וספוגים מדמעותיו הרותחות בעמדו בתפילתו כבן המתחטא לפני אביו.

ובכלל היתה יראה עילאה אופפת את רבינו בימים אלו, עד שלא היו בני ביתו יכולים לדבר עמו בדברי חול, כי ראשו היה משוטט בעליונים בהכנותיו לימים הקדושים, ואימת הדין ששרתה עליו השפיעה על כל הבית אשר יראת הרוממות חפפה עליו בתקופה זו.

א. ספר 'זכרון בייטש', עמ' 36.

ב. שם עמ' 37.

ג. מפי הרב יונה שיינפלד נ"י, ששמע מהרב אברהם יהושע ליבערמאן ע"ה, בן הרה"ק רבי חיים הלוי ליבערמאן זצ"ל חתן רבינו זצ"ל.

ד. ספר 'נזר הקודש', עמוד קסג, מפי הרה"ח ר' יצחק הערשלאג, ששמעו מאביו הרה"ח הישיש ר' אבוס הערשלאג זצ"ל, בן ר' יצחק שנור - הערשלאג זצ"ל, שבדידי' הוי עובדא.

חיל ורעדה יאחזון

פעם הי' הרה"ק הצמח צדיק מוויזשניץ זצ"ל אצל מחותנו הרה"ק האמרי נועם מדזיקוב זצ"ל, ונסבה השיחה אודות כ"ק מרן הרה"ק מצאנו זצ"ל, בתוך הדברים נענה הרה"ק מדזיקוב ואמר, הרה"ק מצאנו היה נוסע אל זקני הרה"ק מראפשיץ זצ"ל, ואח"כ אל אבי הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצ"ל, וגם נסע פעם אחת אלי, אבל שוב לא בא, כי כבר התחיל להתנהג באדמו"רות בעצמו. והיה ניכר שיש לו קצת קפידא בדבר.

השיב הצמח צדיק ואמר, לפלא הוא בעיני, הלא אני עדיין אברך צעיר, והרה"ק מצאנו שלח אלי 'קוויטל' לפני הימים הנוראים. והוסיף הרה"ק מוויזניץ, אינני מספר זאת בכדי להתפאר, אלא אדרבה להראות את גודל ענוותנותו של הרה"ק מצאנו. השיב הרה"ק מדזיקוב, אי אפשר לי להאמין לדבר כזה. אמר לו הצמח צדיק, הלא יש לי את הקוויטל בביתי, שלחו והביאו את הקוויטל אל האמרי נועם, וראו שהיה כתוב בו 'חיים בן מרים' לתשובה שלימה' וכו'.

באותו מעמד עמד גם רבינו מבייטש זצ"ל, ולאחר זמן, כשנסע רבינו אל חותנו הק', שאל אותו חותנו הרה"ק מצאנו על שלום אביו, ובין הדברים סיפר לו רבינו אודות הקוויטל הזה. אמר הרה"ק מצאנו, אינני זוכר דבר כזה. אמר לו חתנו, הלא ראיתיו בעיני, והנני מכיר את כתב ידו של חותני. השיב ואמר הרה"ק מצאנו, 'אפשר איז דאס געווען 'אלול', ווען ס'קומט אָהן חודש אלול, כאַפט מיר אָהן אַ ציטער אין אלא ביינער, און ווי איך ווער געוואָהר אַז ס'איז דאָ אַ ערליכער יוד, בין איך זיך מזכיר פאַר איהם, ער זאָהל אויף מיר מתפלל זיין'. ומרוב התלהבותו חזר שוב על הדברים האלה ברגשי קודש.

ספר 'גשמי ברכה', לונדון תשע"א, עמ' תצ.
בשם הגה"צ רבי דוד צבי שנעבאלג זצ"ל אבד"ק מחזיקי הדת מאנטשעסטר

חודש אלול

הג"ר אברהם ענגלארד אב"ד ראברא וקרית באבוב ז"ל הי' רגיל לומר שהי' המנהג אצל חסידים ואנשי מעשה מהדור הקדום ללמוד בחדש אלול את ספה"ק תומר דבורה להרה"ק ר' משה קורדובירו זצ"ל, כי ספר הקדוש הנ"ל מיוסדת על הי"ג מדות של רחמים, וידוע מ"ש האריז"ל ראה סידור ר' שבתי סדר כוונת חדש אליל דבחדש אלול מתנוצץ האור של הי"ג מדות של רחמים וראוי לציין שכ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ש [הראשון מבאבוב] זצוק"ל הי' שוקד הרבה על סה"ק תומר דבורה הנ"ל וחסידים מספרים שבהזדמנות אחד הפליט ואמר נעשיתי רבי על ידי הספר תומר דבורה, וראויים הדברים למי שאמרם.

ראש השנה

בדרכי חיים איתא שכן נהגו בבית מדרשו של הגה"ק בעל דברי חיים מצאנו זי"ע לתקוע מאה קולות לאחר התפלה.

והרה"ג ר' אברהם ענגלארד ז"ל אבד"ק ראברא ור"מ קרית באבוב מסר טעם מנהג זה שהוא כדי לצאת ידי שיטת רש"י ועוד ראשונים המובאים בדברי הטור ריש סי' תק"ץ שסבירא להו שהשברים הוא פחות מג' כוחות על כן תוקעים שוב כל המאה קולות בקולות קצרות. א' מתלמידיו

מאני קרבא

רבינו הרה"ק מבייטש זצ"ל נהג לקחת לולב קצר לד' מינים. פעם אחת שאל אותו אחד מהמקורבים טעם העניין. ענה רבינו זצ"ל: "א גרויסער סאַלדאַט, דאַרף נישט קיין גרויסע כלי זיין (כידוע שהד' מינים נקראים בוזה"ק 'מאני קרבא'), ער קען זיך באַנוצן מיט אַ קליינעם ביקס אויך...".
מפי הגה"צ ר' יחזקאל הורוויץ שליט"א מבייטש

אגר שלים

עובדא נפלאה סיפר אאמו"ר הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל, שהיה נוכח בבית רבו כ"ק מרן אדמו"ר האמצעי [מבאבוב] זצ"ל הי"ד, בעת שסוחר אחד הביא לו אתרוג, ואמר שרוצה בעבורו סך אלף זלאטעס, כ"ק מרן זצ"ל הי"ד התווכח עמו, ואמר שהוא מוכן לשלם רק תשע מאות ותשעים זלאטעס, הסוחר לא הסכים בתחלה לוותר אפילו על פרוטה, אך לבסוף הסכים ומכר את האתרוג בעד תשע מאות ותשעים זלאטעס.

אחר שיצא הסוחר, ביאר כ"ק מרן זצ"ל הי"ד את התנהגותו ואמר, שבאמת אין ראוי לשלם על אתרוג זה כל כך הרבה מעות, אך אין מן הנכון להתווכח בקניית חפץ של מצוה, אך אם הוא היה נותן לו בדיוק כמו שביקש, ללא שום וויכוחים, היה הסוחר מצטער בלבו שהיה יכול לבקש יותר, דהרי לא התווכח עמו, וכדי למנוע ממנו צער זה, התווכח על עשר זלאטעס, שיבין הסוחר שיותר מזה לא היה יכול לקבל, ובזה לא ימנע ממנו שמחת יום טוב.

ניצוצי חיים עמ' שמ

והיית אך שמח

שמעתי מהגה"ח מוה"ר יוס'ל צינורט ז"ל, שאצל החסידים הקפידו על חמשה מינים בסוכות, שאחר הכתוב 'ולקחתם לכם', כתיב 'ושמחתם', שזהו המין החמישי.

ניצוצי חיים עמ' שמ

וימצאו שם שלום

בסאניק הי' יהודי אחד שנקרא 'שאול אפיקורס', שאהב מאוד ללמוד גמרא, והי' יכול לשבת בשבת בבוקר ללמוד גמרא כמה שעות עם סיגאר בידו רח"ל.

פעם אמר לו אאמו"ר הגה"צ זצ"ל, אסור לדבר עמך, אבל אם תרצה לדעת 'אז ס'איז דאָ אַ באשעפער אויף די וועלט', סע לבאבוב על חג הסוכות. ניצוצי חיים עמ' שמא

זימנא פאבא

קורות ומאורעות בתולדות רבותינו הק' בימי חודשי אלול תשרי במשך הדורות

פ' אלול

ביום ט' אלול שנת תרצ"ו לפ"ק נערכה החתונה של רבינו הגה"צ האמרי אברהם וצ"ל והרבנית שינדל ע"ה בעיר צאנז, בהשתתפות חסידים ואנשי מעשה, כאשר רבנים ואדמו"רים מכל הסביבה, ובראשם קרובי המשפחה נכדי הרה"ק מצאנז וראפשיץ זי"ע הסיבו בראש המסובים.

י"א אלול

ביום י"א אלול שנת עת"ר [ולמנינים - 15.09.1910] נולד
רבינו הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל בעיר סאניק, לאביו
הגה"צ רבי מאיר צבי זצ"ל הי"ד מסאניק, ולאמו הרבנית
נחמה גיטל ע"ה הי"ד.

יֵאָצֵץ הַרְבֵּנִית מְרִים פֶּעֶלְרִמָּאן ע"ה,
בֵּת רַבִּינוֹ הָאֲמֵרִי חַיִּים זצ"ל, נִפְטָרָה
י"א אֱלוֹל שְׁנַת תִּשְׁע"ו לַפ"ק וּמָנוּ"כ
בְּהַר הַזִּיתִּים.

י"ד אלול

יא"צ הרה"ג רבי צבי הירש מצבת הרבנית מרים פעלדמאן ע"ה
פעלדמאן זצ"ל משגיח רוחני ביישיבת מיר ניו יארק, חתן
רבינו האמרי חיים זצ"ל, נפטר י"ד אלול תשל"ז לפ"ק
ומנו"כ בהר הזיתים.

ב"ה אלול

יא"צ הרבנית נחמה גיטל אנגלרד ע"ה הי"ד, א"ח
הגה"צ רבי מאיר צבי זצ"ל הי"ד מסאניק, נעקדה"ש כ"ה
אלול שנת תש"ב לפ"ק, עם נכדה הילד מרדכי דוד הי"ד
בן בנה רבינו האמרי אברהם זצ"ל.

ב"ז אלול

יומ"ד הרבנית רעכיל דבורה ע"ה, א"ח בזוש"ל כ"ק מרן
רבינו מצאנו זי"ע [בת הרה"ק רבי יחיאל צבי אונגר זצ"ל מטארנא],
נסתלקה בכ"ז אלול שנת תרכ"ו לפ"ק ומנו"כ בצאנז.

ב' תשרי

יומ"ד הגה"צ חק' רבי יצחק הלוי ליבערמאן מראפשיץ
וצ"ל חי", בן רבינו האמרי חיים וצ"ל, נעקדה"ש ביום ב'
דר"ה שנת ת"ש לפ"ק.

ה' תש"ר

ביום ה' תשרי תר"ע [ולמניינם - 20 בספטמבר 1909] נולדה
הרבנית שינדל ע"ה בעיר צאנז, לאביה רבינו האמרי חיים
זצ"ל ולאמה הרבנית תרצה ע"ה.

י"ח תשרי

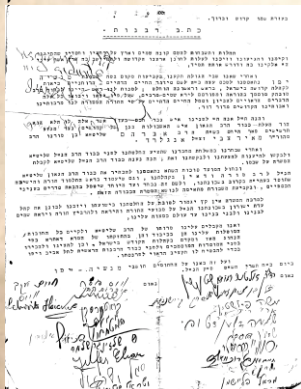
יא"צ הרב אברהם יהושע העשיל
הלוי ליבערמאן (ליבני) ז"ל, בן רבינו
האמרי חיים זצ"ל, נפטר י"ח תשרי
שנת תשס"א לפ"ק ומנו"כ בהר
הזיתים.

בא תשרי

יום"ד הרה"ק רבי יחיאל צבי אונגר מטארנא זצ"ל, בן הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זצ"ל וחותן כ"ק מרן רבינו מצאנז בזוש"ל זי"ע, נסתלק בהושענא רבא כ"א תשרי שנת תרמ"ד לפ"ק ומנו"כ בעיר טארנא.

ב"ו תשרי

יומ"ד הרבנית הצדיקת מרת תרצה ליבערמאן ע"ה,
א"ח הרה"ק האמרי חיים צ"ל [כת הרה"ק רבי אהרן הורוויץ
וצ"ל אבר"ק בייטשן], נפטרה כ"ו תשרי שנת תש"ג לפ"ק
ומנו"כ בעיר בוכארא.

תב רבנות שקיבל רבינו האי'
 שנתמנה לרב שכונת ממשיה יפו
 ליידיט ר' של דאמרא
 הרה"ר אברהם ש' ענגלרד שליט"א
 שלוחה ברחמי' המכתב להכנסת בנו
 בכריתו לש' המאריך
 זצלה ונפול פאבס ונפוליס' לזרחת לחיפה
 וקטעיסט פאבס
 יהושע פ' בנחריש קטעיסט שליט"א
 מוכיר דעת הרכיבט שליט"א
 ברכת מו"ר' של רבנות האימ' להולדת
 בנו הגה"ש רח"מ זצ"ל

ב"ח תשרי

ביום כ"ח תשרי שנת
תש"ט קיבל רבינו הגה"צ
האמרי אברהם זצ"ל כתב
רבנות לשכונת מנשיה
בעיר יפו.

ביום כ"ח תשרי שנת

תש"ז לפ"ק נולד הגה"צ
רבי חיים מאיר אנגלרד זצ"ל
בירושלים עיה"ק, לאביו רבינו
האמרי אברהם זצ"ל, ולאמו
הרבנית שינדל ע"ה.

ל' תשרי

יומ"ד תה"ק
רבי אברהם יהושע
העשיל
מאסלא
וצ"ל
ואבר"ק
נסתלק ל' תשרי
שנת
תרס"ט
לפ"ק
ומנו"כ
בצפת.

מכתבים מצפת.

[illegible]

הרבנית נחמה גיטל אנגלרד ע"ה הי"ד

אשת חבר הגה"צ רבי מאיר צבי אנגלרד זצ"ל הי"ד, אמו של רבינו האמרי אברהם זצ"ל
יומא דהילולא ב"ה אלול תש"ב לפ"ק

הרבנית נחמה גיטל ע"ה שתשאר את בנה הקטן מרדכי דוד ע"ה, שהיה בן שלש אצלה, כי הדרכים בחזקת סכנה.

באותם הימים נלקחו מאות אלפי יהודים ברכבות משא לכיוון סיביר, ביניהם בנה רבינו הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל וזו הרבנית שינדל ע"ה ובתם מרת ח' פעסיל בערנשטיין תח"י. עוד על הרכבת בנה החב' המופלג בתו"ש משה אליעזר ע"ה הי"ד, שבאמצע הדרך קפץ מהקרונות, בחשבו שיותר טוב יהי' לו להשאר כאן, וחזר לסטאניסלאב, כיון שחשש להתרחק מההורים, ולהשאיר אותם מחוסרי פרנסה, וגם לא רצה להתרחק מרבו הק' ב"ק מרן אדמו"ר האמצעי מבאבוב זצ"ל הי"ד, אליו היו קשור בלב ונפש [ונעק"ה מבלי שנדע איך ומתי הי"ד].

מסטאניסלאב המשיכו לנודד עד שהגיעו לקאלמייא, שם לקחו דירה אצל גוי מתושבי העיר, שגר בפאתי העיר, בעיר קאלאמייא סבלו קשות מרעב, היו רוחצים הקליפות מתפוחי האדמה ומבשלים, ובזה השקיטו את הרעב. הגה"צ רבי מאיר צבי זצ"ל היה חלש מאוד, כי לא היה יכול לאכול כל דבר, פעם אחת קנו תרנגול [אסור היה אז ליהודים לקנות תרנגול], ובפחד מוות הביאו את התרנגול הביתה, קראו לשוחט ובשלו את העוף, בני הבית שמחו שיש ממה לתת לאכול ולחזק את האבא, אך הרבנית נחמה גיטל לא אכלה, היא דאגה לכולם ולא היתה צריכה לעצמה דבר...

ביום ט' סיון תש"ב לפ"ק, בעת שהלך בעלה הגה"צ רבי מאיר צבי זצ"ל ברחוב העיר, תפס אותו רשע דייטש אחד, וירה בו ורצחו נפש בדם קר, הי"ד, רבי מאיר צבי זכה ללויה ולקבורה בבית העלמין של קאלאמייא, שמעטים זכו לכך בימים אלו.

בסוף הקיץ תש"ב הקימו גיטל בעיר קאלאמייא, בכל פעם נערכה שם אקציע, שמשם נשלחו לבעלזין. הרבנית נחמה גיטל ע"ה, בתה הרבנית רבקה הופמאן, ונכדה הילד הקטן מרדכי דוד ע"ה, בן בנה רבינו הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל, היו בגיטל זה תקופה של חודשיים, לאחר זמן מה, הודיעו שיחסלו בקרוב את הגיטל, החליטו תיכף לעבור לזאבלטוב, העיירה השכנה, שהיתה עיירה יותר קטנה.

הם שכרו עגלה, ושילמו לגוי כסף רב,

"אמי מורתי הצדקת הנפלאה, אשר מסרה נפשה לחנך ילדיה על ברכי התורה והחסידות" [את דברי ההלכה בספרו אמרי אברהם קרא בשם "קנה חכמה", קנ"ה גימטריא נחמה גיטל].

העיר סאניק נמצאת בין מזרח למערב גאליציה, למרגלות נהר "סאן" שעל שמה נקראת העיר, ובעת המלחמה הנוראה, העיר סאניק היתה מהמקומות הראשונים, שהחיילים הקלגסים ימ"ש נכנסו וכבשו, המלחמה פרצה ב"ז אלול תרצ"ט, וכבר בסוכות היגלו את כל היהודים מהעיר. וכבר הרגישו את נחת זרועם של הרשעים, תפסו את כל מי שנקרא בדרכם, לעבודת פרך מבזות, לכן נמנעו היהודים מלהסתובב ברחובות, הבתי מדרשות נסגרו, ועשו מניינים פרטיים בבתיים ובמקומות מסתור.

בביתם נאספו להתפלל חסידי באבוב מהעיר, ועוד פליטים מחסידי באבוב שהגיעו לעיר. באמצע תפילות ראש השנה, נשמע קול שאון ופסיעות גסות, הנאצים ימ"ש פרצו לבית, וחיפשו כל דבר ערך, זהב, כסף ופרוות. אחד מהקלגסים עלה על כסא, לחפש ולתור אחר כל חפץ שיש בה ערך, אך לא מצא, ומאד התרגז, וכך יצאו מן הבית כשהם מוחצים את המזוזות שעל פתחי הבית.

כבר בערב חג הסוכות נאלצו לברוח מהבית, ולעבור את נהר ה"סאן" שליד סאניק, הם הגיעו לעיירה נידחת ומיד חיפשו מקום ללון, והמחשבה היחידה היתה איך אפשר להקים כאן סוכה אפילו רעועה, כדי לעבור את החג.

לאחר החג המשיכו לברוח מעיר לעיר, שהו תקופה קצרה בעיר סטאניסלאב. בנה מחמד נפשה רבינו הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל, היה באותה תקופה בעיר לעמבערג [ששם שהה גם רבו הק' ב"ק מרן אדמו"ר האמצעי מבאבוב זצ"ל הי"ד], והתאכסן שם אצל קרוב משפחה אנשים זקנים [משפחת שור], וכיון שלא יכלו שגם זו הרבנית שינדל ע"ה וילדיה יהיו אצלם, נסעה הרבנית שינדל ע"ה לסטאניסלאב, לשהות אצל חמיה הרה"ח רבי מאיר צבי זצ"ל וחמותה הרבנית נחמה גיטל ע"ה.

אביה של הרבנית שינדל ע"ה, רבינו האמרי חיים זצ"ל חלה בדלקת ריאות, ורצתה לנסוע לעמבערג לבקר. ביקשה חמותה

הרבנית נחמה גיטל נולדה בעיר בארדיוב בשנת תרמ"ג, לאביה הגה"צ רבי חיים גרונער זצ"ל אבד"ק בארדיוב, בן הגה"צ רבי ישראל יצחק גרונער מקראקא זצ"ל [חתן הגה"צ רבי סיני שטיינער מאוליינוב זצ"ל בעמח"ס הר סיני]. ולאמה הרבנית שפרה ע"ה, בת הרה"ק רבי יחיאל צבי אונגער ממאראנא זצ"ל, בן הרה"ק רבי מרדכי דוד מראמבראווא זצ"ל.

בהגיעה לפרקה נשאה להגה"צ רבי מאיר צבי אנגלרד מסאניק זצ"ל הי"ד, שהיה תלמיד חכם גדול ומתמיד עצום, מחסידי הרה"ק משינאווא זצ"ל, כן נסע להסתופף בצל ב"ק מרן הרה"ק מוהרב"צ מבאבוב זצ"ל הי"ד.

אחרי בואם בקשורי השידוכין הגיע זמנו של החתן להתייצב לצבא, על כן ברח לעיר צאנז, והתחבא אצל הרה"צ רבי יצחק טובי' רובין זצ"ל חתנו של ב"ק מרן הרה"ק מצאנז זצ"ל, ולמד עימו שבע שנים רצופות בחברותא, שם שקד בהתמדה ועלה ונתעלה במעלות התורה והיראה, עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה, אז חזר לסאניק, ונישא להרבנית נחמה גיטל ע"ה.

הרבנית היתה חכמת לב ויראת ד', חדורה באמונה תמימה ואמונת חכמים, במשך שעות רבות ישבה ואמרה תהלים, בנעימה מיוחדת ובתמימות הלב. למדה הרבה בספר 'צאינה וראינה', והקפידה מאוד שלא לדבר ח"ו 'לשון הרע'.

חינכה את ילדיה במסירות נפש לתורה וחסידות, ולא נתנה לבנותיה לקרוא ביכער וציטונגען [ספרים ועיתונים], וכל מה שריח חסידות לא נדף מהם. בתה מרת ליבא ע"ה העידה, שרות השמחה והאהבה שהשרתה בבית, והאמונה התמימה שהשרישה בהם, היא שעמדה לה ונתנה לה כוח לעבור את כל משברי הגלים שעברו עליה בימות השואה ואחריה.

אהבת התורה פיעמה בה, בכל יום דאגה לעורר את בניה באשמורת הבוקר, כדי שיוכלו ללכת לבית המדרש ללמוד בהתמדה. רבינו הגה"צ האמרי אברהם זצ"ל סיפר, שבכל לילה כאשר קרני אור ראשונות היו מפציעות במזרח, וכולם עדיין נמים את שנתם, היתה אמו הצ' נחמה גיטל ע"ה מורידה דרך החלון את בנה הקטן אברהם מ"ל, אשר חשקה נפשו בתורה, לילך ללמוד עם שחר, כדי שאף אחד לא ידע, ואפילו לא אביו... וכך חרט עלי ספרו, (בהקדמתו לח"א):

יומא טבא

בתה מרת שפרה ריווא ע"ה הי"ד, ובעלה הרב יהושע לנדא ז"ל הי"ד, ובנם חיים הי"ד.

בתה הרבנית רבקה ע"ה [נפטרה ביום א' י"ד חשון שנת תשס"ג לפ"ק], נישאה להגה"צ מוה"ר אליהו מנחם הופמאן ז"ל [נפטר ביום ו' חשון תשכ"ג לפ"ק].

בנה הב' החשוב ישראל יצחק הי"ד [נולד בשנת תרע"ג לפ"ק].

בנה הב' החשוב מנחם יעקב הי"ד [נולד בשנת תרע"ד לפ"ק].

בנה הב' החשוב משה אליעזר הי"ד [נולד בשנת תרע"ו לפ"ק].

בתה מרת ליבא לינרבוים ע"ה [נולדה י"ח חשון שנת תרפ"ב לפ"ק, נפטרה ביום כ"ח חשון שנת תשע"א לפ"ק], נישאה להרב אברהם לינרבוים ע"ה [נפטר ה' אייר שנת תשנ"ג לפ"ק].

הפעמונים בכל הכנסיות שצריכים להתאסף. התאספו כולם במגרש, ואז יצא הכרוז: "בנים ובנות צעירים מתאספים לעבודה בעיר הגבול "שענטען", והזקנים נשארים בבית". כאשר שמעו הכרוז, אמרה רבקה לאמה הרבנית נחמה גיטל ע"ה: "אינני הולכת להרשם!". אך הרבנית החלה להתחנן לפניה, ואמרה לה: "כמו ששמעת בקולי כל הזמן, כך תשמעי עוד הפעם הזאת!". והרבנית הוציאה אותה בכוח החוצה, וסגרה אחריה את הדלת, כך יצאה את הבית... ביום שני כ"ה אלול תש"ב לפ"ק נהרגה עקד"ה הרבנית נחמה גיטל ע"ה, ומשפחתה, יחד עם נכדה הילד מרדכי דוד, הי"ד.

יזכר לדורות עולם צאצאיה: בנה הגדול רבינו הגה"צ ר' אברהם אבד"ק דאברא וקרית באבוב מח"ס אמרי אברהם.

שיביאו אותם לזאבלטוב, באמצע הדרך אמר הגוי לרבקה: "רדי מן העגלה, הסוסים אינם יכולים לסחוב כל כך הרבה, את מוכרחה לרדת". רבקה ירדה מן העגלה ולקחה את הילד על הידים, כך הגיעו לזאבלטוב ביום שישי ערב שבת על סף התעלפות. הרבנית ע"ה רצתה לבשל דבר מה לשבת, לכן עברה רבקה בחומת הגיטו, והלכה לקנות קצת גזר, שיהיה מה לבשל לפחות "צימצע".

בסמוך למקום ששהו, היתה חורשת עצים, הבת רבקה יצאה לטייל עם הילד, באמצע הטיול אמר לה: "את יודעת, השבת היא "שבת קטנה", כי כאשר היה עמנו הסבא, היתה "שבת גדולה".

במוצאי שבת ליל סליחות, כולם קמו לסליחות, ובדיוק באותה עת צלצלו

ב. הבח' משה אליעזר הי"ד הי' חביב מאוד אצל רבו כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב זצ"ל הי"ד, ואף חיבר ניגון ששרים בחצרות קדשינו על תיבות 'כי בשמחה תצאו'. בשנת תרצ"ז הקים שוב את ישיבת 'עץ חיים' דבאבוב בעירו סאניק, יחד עם ידידו הרה"ח מו"ה בנימין גולדמאן ע"ה, עד מהרה התפרסם הישיבה בכל הגלילות, וממש לפני המלחמה למדו בישיבה 80 בחורים.

בגליון שערי ציון (באבוב, חשון תש"ט) הובא מאמר נפלא מהרב בן ציון גאלדמאן הי"ו, מזכרונות אביו הרה"ח ר' בנימין ע"ה, תושב העיר סאניק, ראש השנה הראשונה תחת הגרמנים ימ"ש, ומזכיר שם את המסירות נפש של הבח' משה אליעזר אנגלרד הי"ד.

מזל טבא

ברכת מזל טבא לצאצאי רבותינו הק' לרגל השמחה השרויה במעונם חודשי אב אלול תשפ"ו

הגאון הגדול ר' ישראל מרמרוש שליט"א לרגל נישואי נכדו הר"ר שמואל מרמרוש שליט"א ב"ר מרדכי דוד

הרבנית שרייבר תליט"א

לרגל אירוסיו נכדתה הכלה תח"י ב"ר יוסף מאיר ואירוסיו נכדתה הכלה תח"י ב"ר נחשון שיינפלד

הרבנית מדאברא תליט"א

לרגל נישואי נכדתה ב"ר אברהם עב"ג הרב יהודה צבי פלינשטיין שליט"א ואירוסיו נכדה הב' אברהם אביגדור נחום נ"י ב"ר נפתלי צבי והבר מצוה לנכדה הב' אברהם נ"י ב"ר יצחק מנחם מענדל והולדת נעה הילד חיים מאיר ב"ר מרדכי דוב בהרב מדאברא

הגה"צ אבד"ק דאברא שליט"א

לרגל הולדת נכדו הילד חיים מאיר ב"ר מרדכי דוב בער

הרה"ג ר' בצלאל מנחם בערנשטיין שליט"א

ר"מ ישיבת שערי יושר

לרגל הבר מצוה לנכדו הב' נפתלי צבי וואנשאל נ"י ב"ר יו"ט ליפא

הרה"ג ר' נפתלי צבי בערנשטיין שליט"א

לרגל הולדת נכדו הילד מנחם מענדל ב"ר אברהם והולדת נכדתו בת חתנו ר' מרדכי שלמה האלעס והולדת נכדו ב"ר מאיר אהרן

הרה"ג ר' אהרן ווינבערג שליט"א

ר"מ ישיבת בית אברהם סלונים לרגל הולדת נכדתו בת חתנו ר' משה פוקסמאן

כל מי שיש לו שמחה

נא להודיענו עד י"ד חשון הבעל"ט ונכנסים אי"ה בגליון הבא

הרה"ר אברהם בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' נפתלי צבי בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הולדת בנו הילד מנחם מענדל נ"י

הרב מרדכי דוב בער אנגלרד שליט"א בהגה"צ אבד"ק דאברא שליט"א לרגל הולדת בנו הילד חיים מאיר נ"י

הרה"ר מרדכי שלמה האלעס שליט"א חתן הרה"ג ר' נפתלי צבי בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הולדת הבת

הרה"ר מאיר אהרן בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' נפתלי צבי בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הולדת הבת

הרה"ר משה פוקסמאן שליט"א חתן הרה"ג ר' אהרן ווינבערג שליט"א חתן הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הולדת הבת

עשרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם

הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הבר מצוה לנכדו הב' נפתלי צבי וואנשאל ב"ר יו"ט ליפא ח"ד בצלאל מנחם והולדת נכדו הילד מנחם מענדל ב"ר אברהם ב"ר נפתלי צבי והולדת נכדו ב"ר מרדכי שלמה האלעס ח"ד נפתלי צבי והולדת נכדו ב"ר מאיר אהרן ב"ר נפתלי צבי והולדת נכדו ב"ר משה פוקסמאן ח"ד אהרן ווינבערג

הרה"ר מרדכי דוד מרמרוש שליט"א בן הגאון הגדול ר' ישראל מרמרוש שליט"א לרגל נישואי בנו הר"ר שמואל מרמרוש שליט"א

הרה"ג ר' אברהם אנגלרד שליט"א בן הגה"צ אבד"ק דאברא זצ"ל לרגל נישואי הבת עב"ג הרב יהודה צבי פלינשטיין שליט"א

הרה"ג ר' נפתלי צבי אנגלרד שליט"א ר"מ בישיבת עיון התורה בן הגה"צ אבד"ק דאברא זצ"ל לרגל אירוסיו בנו הב' אברהם אביגדור נחום נ"י

הרה"ג ר' יוסף מאיר שרייבר שליט"א ראש כולל זכרון משה קרית ספר בן הרה"ג ר' דוד שרייבר זצ"ל לרגל אירוסיו בתו הכלה תח"י

הרה"ג ר' נחשון שיינפלד שליט"א ראש ישיבת כנסת יצחק קרית ספר חתן הרה"ג ר' דוד שרייבר זצ"ל לרגל אירוסיו בתו הכלה תח"י

הרה"ג ר' יצחק מנחם מענדל אנגלרד שליט"א ראש כולל באבוב ירושלים בן הגה"צ אבד"ק דאברא זצ"ל לרגל הבר מצוה לבנו הב' אברהם נ"י

הרב יו"ט ליפא וואנשאל שליט"א חתן הרה"ג ר' בצלאל מנחם בערנשטיין שליט"א בן הרה"ג ר' חיים מרדכי בערנשטיין שליט"א לרגל הבר מצוה לבנו הב' נפתלי צבי נ"י